

PORVA KÖRNYÉKÉNEK FUTÓBOGARAI (COLEOPTERA: CARABIDAE)

KUTASI CSABA

Bakonyi Természettudományi Múzeum
H-8420 Zirc, Rákóczi tér 3-5.
entomologia@bakonymuseum.koznet.hu

KUTASI, Cs.: *Carabidae (Coleoptera) from the surroundings of Porva (Bakony Mountains, Hungary).*

Abstract: In this article a total of 180 species are listed from the surroundings of Porva. Compared to the previous data published on Porva and Hódos-ér völgy there were 84 additional species. The Biodiversity Day was held at Porva in 2008. On this occasion during 24 hours a total of 93 ground beetle species were collected, out of which 28 are new to the fauna of Porva. The list of carabid species of Porva includes 13 protected species (*Calosoma inquisitor*, *Carabus coriaceus coriaceus*, *C. nodulosus*, *C. cancellatus soproniensis*, *C. granulatus granulatus*, *C. germari exasperatus*, *C. convexus convexus*, *C. nemoralis nemoralis*, *C. glabratus glabratus*, *C. hortensis hortensis*, *C. scheidleri vertesensis*, *Cychnus attenuatus*, *C. caraboides caraboides*). The newly collected material includes 4 rare species (*Carabus nodulosus*, *Amara fulvipipes*, *Amara lunicollis*, *Harpalus xanthopus winkleri*), comments about these are presented.

Keywords: Bakony Mountains, Hódos-ér-völgy, Biodiversity Day, Coleoptera, Carabidae faunistical survey, protected and rare species

Bevezetés

A Bakony futóbogairól írt alapvetésben (TÓTH 1973) mindössze 3 porvai adatot találunk, azonban a Hódos-ér völgye – település megnevezése nélkül – 75 faj lelőhelyeként szerepel. A Hódos-ér völgye közigazgatásilag 4 településhez tartozik, melyek közül az egyik Porva, a további három Borzavár, Csesznek és Bakonyszentlászló. Horvatovich Sándor 1992-ben a hazai faunára új futóbogarat (*Harpalus xanthopus winkleri*) publikált Porváról (HORVATOVICH 1992). A hegyvidéki gyászfutó (*Pterostichus rhaeticus*) porvai adatát pedig két dolgozat is közli (SZÉL 1996, KUTASI & SZÉL 2000).

A Mátra Múzeum futóbogár-gyűjteményében Podlussány Attila Bakony-kutató gyűjtéséből 19 porvai, további 4, a Hódos-ér völgyéből származó adat szerepel (HEGYESSY & SZÉL 2002). A korábban csak a Hódos-ér völgyéből ismert, ritka zömök közfutó (*Amara nitida*) bakonyi előfordulási adatait KUTASI és SÁGHY (2002) összegzi. A Nyíregyházi Főiskola gyűj-

teményének futóbogár-adatait 2009-ben tették közzé (KÖDÖBÖCZ 2009), melyben 6 adatot találunk a Hódos-ér völgyéből Tóth László gyűjtéseiből. Ezek az adatok szerepelnek TÓTH (1973) alapvetésében is, azonban a kis bársonyfutó (*Parophonus maculicornis*) revideálásra került. Az általa közölt példány valójában a sárgalábú bársonyfutó (*P. dejeani*) fajhoz tartozik. Kődöbocz Viktor revíziója során a Mátra Múzeum anyagából is sikerült pontosítani a Porváról *Agonum moestum*-ként közölt fajt (KÖDÖBÖCZ szóbeli közlése), amely a közönséges kisfutónak (*A. emarginatum*) bizonyult. Az előbbieken részletezett irodalmi adatok alapján eddig 96 futóbogár fajt ismertünk Porváról és a Hódos-ér völgyéből.

Anyag és módszer

Az utóbbi időben számos gyűjtés folyt Porva környékén, melyeket eddig még nem közöltek. Ezekon kívül 2008-ban itt került megrendezésre a 3. Biodiverzitás Nap, amely során számos kutató gyűjtött futóbogarakat is a területen.

Murányi Dávid 2001-ben 05. 22 és 09. 19 között két területen gyűjtött talajcsapdával Porván, a közúti híd előtti bokorfüzesben és Ménesjáráspusztánál, a Hódos-ér völgyében 4-4 talajcsapdával. A szintén Porvához tartozó Szépalmapusztán mintegy 70 éves, felhagyott, ligetes almaültetvényben 2005. 04. 13–10. 30. között gyűjtöttem 10 talajcsapdával. Porván a Szőlő-hegy alatt patakparti égeresben (**1. kép**) 2008-ban, 04. 11–09. 30. között, a Hódos-ér-menti legelőn 2008. 04. 11–07. 02 között 10 talajcsapdával végeztem mintavételezést. A Biodiverzitás Nap előtt több alkalommal gyűjtöttem egyeléssel 2008. 04. 11 és 05. 27 között.

A Biodiverzitás Napon (2008. 05. 30–31.) a Hódos-ér mentén jelöltek ki mintegy 2 négyzetkilométeres területet, melyen a kutatóknak 24 óra alatt minél több növény-, állat- és gombafajt kellett kimutatni. A futóbogarak minél nagyobb számú kimutatása érdekében parttáposással és forgatással gyűjtöttem, valamint a korábban említetteken túl, további 10 ecetes talajcsapdát működtettem a Zsidó-erdőben. Farkas Sándor a kijelölt területen 50 talajcsapdát működtetett, melyek futóbogár anyagát átadta nekem. Rozner György, Rozner István, Podlussány Attila és Kondorosy Előd gyűjtései is gyarapították a terület futóbogár anyagát.

1. kép: A Szőlő-hegy alatti égeres Porván (A szerző felvételei)

Eredmények

Murányi Dávid gyűjtései nyomán a bokorfüzesben 43, Ménesjáráspusztánál 24 futóbogár faj került elő. Szépalmapusztán a felhagyott almaültetvényben 62 fajt sikerült kimutatnom. 2008-ban égeresben 53 futóbogarat, a Hódos-ér-menti legelőn 37 futóbogár fajt gyűjtöttem. A Biodiverzitás Nap előtti egyelések során is több fajt gyűjtöttem Porván, a Hódos-ér mentén. A Biodiverzitás Napon 2008. 05. 30–31 között összesen 93 futóbogár faj előfordulását igazoltam a kijelölt területről, ebből 28 fajt még nem gyűjtöttek a település környékén. Az irodalmi adatokkal együtt összesen 180 faj előfordulását ismerjük Porva környékéről.

A gyűjtések során 13 védett (*Calosoma inquisitor* (Linnaeus, 1758), *Carabus coriaceus coriaceus* Linnaeus, 1758, *C. nodulosus* Creutzer, 1799, *C. cancellatus soproniensis* Dejean, 1826, *C. granulatus granulatus* Linnaeus, 1758, *C. germari exasperatus* Duftschmid, 1812, *C. convexus convexus* Fabricius, 1775, *C. nemoralis nemoralis* Müller, 1764, *C. glabratus glabratus* Paykull, 1790, *C. hortensis hortensis* Linnaeus, 1758, *C. scheidleri vertesensis* Retezár, 1974, *Cychrus attenuatus* Fabricius, 1792, *C. caraboides caraboides* (Linnaeus, 1758)) és négy ritka (*Carabus nodulosus* Creutzer, 1799, *Amara fulvipes* (Audinet - Serville, 1821), *Amara lunicollis* Schiødte, 1837, *Harpalus xanthopus winkleri* Schaubberger, 1923) futóbogár került elő, utóbbiak rövid jellemzését és bakonyi elterjedését is megadom. A futóbogár fajok listájánál az irodalmakat, valamint a gyűjtőhelyeket is felsorolom.

Gyűjtőhelyek és kódjaik:

- Porva, közúti híd előtt, bokorfüzes, 4 talajcsapda, 2001. 05. 22–09. 19., leg.: Murányi Dávid - **MD/1**
- Porva, Ménesjáráspuszta, Hódos-ér-völgy, 4 talajcsapda, 2001. 05. 22–09. 19., leg.: Murányi Dávid – **MD/2**
- Porva, Szépalmapusztá, felhagyott almaültetvény, 10 talajcsapda, 2005. 04. 13–10. 30., leg.: Kutasi Csaba – **almás**. N 47°17.206'; E 17°47.706'
- Porva, Szőlő-hegy alatti patak, égeres, 10 talajcsapda, 2008. 04. 11–11. 04., leg.: Kutasi Csaba – **égeres**. N 47°19.198'; E 17°47.999'
- Porva, Hódos-ér menti legelő, 10 talajcsapda, 2008. 04. 11–07. 02., leg.: Kutasi Csaba – **legelő**. N 47°19.158'; E 17°48.427'
- Porva, kijelölt terület, egyelések 2008. 04. 11–05. 27. között, leg.: Kutasi Csaba – **egyelések**
- Porva, kijelölt terület, Biodiverzitás Nap 2008. 05. 30–31. talajcsapda és egyelés – **Biodivnap**

A futóbogárfajok listája

- Aptinus bombarda* (Illiger, 1800) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, almás
- Brachinus crepitans* (Linnaeus, 1758) – almás
- Brachinus exsplodens* Duftschmid, 1812 – almás, legelő, Biodivnap
- Calosoma inquisitor* (Linnaeus, 1758) – egyelések, Biodivnap
- Carabus coriaceus coriaceus* Linnaeus, 1758 – TÓTH 1973, MD/1, almás, égeres, Biodivnap
- Carabus nodulosus* Creutzer, 1799 – HEGYESSY&SZÉL 2002, égeres, Biodivnap
- Carabus cancellatus soproniensis* Dejean, 1826 – HEGYESSY&SZÉL 2002, MD/1, almás, Biodivnap

Carabus granulatus granulatus Linnaeus, 1758 – HEGYESSY&SZÉL 2002, MD/1, MD/2,
 Biodivnap
Carabus germari exasperatus Duftschmid, 1812 – HEGYESSY&SZÉL 2002, MD/1, MD/2, al-
 más, égeres, legelő, Biodivnap
Carabus convexus convexus Fabricius, 1775 – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, MD/1, MD/2,
 almás, égeres, Biodivnap
Carabus nemoralis nemoralis Müller, 1764 – MD/1, almás, égeres, Biodivnap
Carabus glabratus glabratus Paykull, 1790 – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, MD/1, MD/2,
 égeres, Biodivnap
Carabus hortensis hortensis Linnaeus, 1758 – HEGYESSY&SZÉL 2002, MD/1, MD/2, almás,
 égeres, Biodivnap
Carabus scheidleri vertesensis Retezár, 1974 – TÓTH 1973, MD/1, MD/2, almás, égeres,
 Biodivnap
Cychrus attenuatus Fabricius, 1792 – égeres, Biodivnap
Cychrus caraboides caraboides (Linnaeus, 1758) – HEGYESSY&SZÉL 2002, MD/2, almás,
 égeres, Biodivnap
Leistus rufomarginatus (Duftschmid, 1812) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, (Hódos-ér)
 HEGYESSY&SZÉL 2002, MD/1, MD/2, égeres, Biodivnap
Leistus piceus piceus Fröhlich, 1799 – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, MD/2, égeres,
 Biodivnap
Leistus ferrugineus (Linnaeus, 1758) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, almás
Nebria brevicollis (Fabricius, 1792) – MD/1, MD/2, égeres, legelő, Biodivnap
Notiophilus palustris (Duftschmid, 1812) – almás, égeres, legelő, Biodivnap
Notiophilus rufipes Curtis, 1829 – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, égeres, legelő, Biodivnap
Notiophilus biguttatus (Fabricius, 1779) – HEGYESSY&SZÉL 2002
Elaphrus cupreus Duftschmid, 1812 – egyelések, Biodivnap
Elaphrus riparius (Linnaeus, 1758) – egyelések
Elaphrus aureus Ph. W. J. Müller, 1821 – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, egyelések,
 Biodivnap
Loricera pilicornis (Fabricius, 1775) – égeres, Biodivnap
Clivina collaris (Herbst, 1784) – égeres, Biodivnap
Clivina fossor (Linnaeus, 1758) – Biodivnap
Dyschirius globosus (Herbst, 1784) – Biodivnap
Dyschirius aeneus (Dejean, 1825) – Biodivnap
Epaphius secalis (Paykull, 1790) – MD/1, égeres, Biodivnap
Trechus obtusus Erichson, 1837 – égeres
Trechus quadristriatus (Schrank, 1781) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Trechus pilisensis Csiki, 1918 – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Paratachys bistriatus (Duftschmid, 1812) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, Biodivnap
Tachyta nana (Gyllenhal, 1810) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, HEGYESSY&SZÉL 2002,
 Kődöbocz 2009
Bembidion lampros (Herbst, 1784) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, MD/1, almás, égeres,
 legelő, Biodivnap
Bembidion properans (Stephens, 1828) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, KÖDÖBÖCZ 2009,
 legelő, Biodivnap
Bembidion dentellum (Thunberg, 1787) – egyelések, Biodivnap

Bembidion semipunctatum (Donovan, 1806) – Biodivnap
Bembidion varium (Olivier, 1795) – Biodivnap
Bembidion tibiale (Duftschmid, 1812) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Bembidion deletum Audinet-Serville, 1821– almás (egyelés)
Bembidion tetracolum (Say, 1823) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, egyelések,
Bembidion subcostatum javurkovae Fassati, 1944 – HEGYESSY&SZÉL 2002, MD/1, egyelések, Biodivnap
Bembidion illigeri Netolitzky, 1914 – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, Biodivnap
Bembidion schueppelii (Dejean, 1831) – egyelések, Biodivnap
Bembidion assimile Gyllenhal, 1810 – Biodivnap
Bembidion minimum (Fabricius, 1792) – Biodivnap
Bembidion tenellum (Erichson, 1837) – Biodivnap
Bembidion articulatum (Panzer, 1796) – TÓTH 1973, Biodivnap
Bembidion octomaculatum (Goeze, 1777) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, Biodivnap
Bembidion biguttatum (Fabricius, 1779) – egyelések
Bembidion inoptatum (Schaum, 1857) – Biodivnap
Bembidion lunulatum (Fourcroy, 1785) – egyelések, Biodivnap
Bembidion mannerheimii (C. R. Sahlberg, 1827) – égeres, Biodivnap
Asaphidion flavipes (Linnaeus, 1761) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, MD/1, égeres, Biodivnap
Patrobis atrorufus (Stroem, 1768) – MD/1, égeres, Biodivnap
Stomis pumicatus (Panzer, 1796) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Poecilus cupreus (Linnaeus, 1758) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, MD/1, almás, Biodivnap
Poecilus versicolor (Sturm, 1824) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, MD/1, almás, legelő
Poecilus lepidus (Leske, 1785) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, almás
Poecilus sericeus Fischer, 1824 – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Pterostichus vernalis (Panzer, 1796) – MD/1, almás, égeres, legelő
Pterostichus melanarius (Illiger, 1798) – MD/1, MD/2, almás, égeres, legelő, Biodivnap
Pterostichus melas (Creutzer, 1799) – MD/1, almás
Pterostichus strenuus (Panzer, 1797) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, HEGYESSY&SZÉL 2002, MD/1, almás, égeres, legelő, Biodivnap
Pterostichus diligens (Sturm, 1824) – legelő
Pterostichus ovoideus (Sturm, 1824) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, almás, égeres, legelő, Biodivnap
Pterostichus niger (Schaller, 1783) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, MD/1, almás, égeres, legelő, Biodivnap
Pterostichus oblongopunctatus (Fabricius, 1787) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, HEGYESSY&SZÉL 2002, MD/1, almás, égeres, legelő, Biodivnap
Pterostichus nigrita (Paykull, 1790) – MD/1, égeres, egyelések, Biodivnap
Pterostichus rhaeticus Heer, 1837 – SZÉL 1996, KUTASI&SZÉL 2000, égeres
Pterostichus anthracinus (Illiger, 1798) – Biodivnap
Molops piceus piceus (Panzer, 1793) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, MD/2, Biodivnap
Abax carinatus (Duftschmid, 1812) – MD/2, égeres, Biodivnap
Abax parallelepipedus (Piller & Mitterpacher, 1783) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, MD/1, MD/2, almás, égeres, legelő, Biodivnap
Abax parallelus (Duftschmid, 1812) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, MD/2, almás, égeres, legelő, Biodivnap

Abax ovalis (Duftschmid, 1812) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, KÖDÖBÖCZ 2009, Biodivnap
Oxypselaphus obscurus (Herbst, 1784) – HEGYESSY&SZÉL 2002, MD/1, Biodivnap
Paranchus albipes (Fabricius, 1796) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, (Hódos-ér) HEGYESSY&SZÉL 2002, Biodivnap
Platynus assimilis (Paykull, 1790) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, HEGYESSY&SZÉL 2002, MD/1, MD/2, égeres, Biodivnap
Anchomenus dorsalis (Pontoppidan, 1763) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, almás, legelő
Agonum antennarium (Duftschmid, 1812) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Agonum fuliginosum (Panzer, 1809) – SZÉL 1996, HEGYESSY&SZÉL 2002, egyelések
Agonum micans (Nicolai, 1822) – egyelések, Biodivnap
Agonum viridicupreum (Goeze, 1777) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Agonum sexpunctatum (Linnaeus, 1758) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, KÖDÖBÖCZ 2009
Agonum viduum (Panzer, 1797) – HEGYESSY&SZÉL 2002, MD/2, égeres, Biodivnap
Agonum angustatum Dejean, 1828 – Biodivnap
Agonum emarginatum (Gyllenhal, 1827) – HEGYESSY&SZÉL 2002 (*A. moestum*-ként), MD/1, Biodivnap
Agonum duftschmidii J. Schmidt, 1994 – égeres, Biodivnap
Platyderus rufus (Duftschmid, 1812) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, MD/1, almás, égeres, legelő, Biodivnap
Synuchus vivalis (Illiger, 1798) – (Hódos-ér) HEGYESSY&SZÉL 2002, MD/1, almás
Calathus fuscipes (Goeze, 1777) – MD/1, almás, Biodivnap
Calathus ambiguus (Paykull, 1790) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Calathus melanocephalus (Linnaeus, 1758) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, MD/1, almás
Calathus cinctus Motschulsky, 1850 – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Dolichus halensis (Schaller, 1783) – MD/1
Laemostenus terricola (Herbst, 1784) – (Hódos-ér) HEGYESSY&SZÉL 2002, almás, égeres, Biodivnap
Zabrus spinipes (Fabricius, 1798) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Zabrus tenebrioides (Goeze, 1777) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Amara fulvipes (Audinet - Serville, 1821) – almás (fűhálózás), legelő
Amara plebeja (Gyllenhal, 1810) – almás (fűhálózás), Biodivnap
Amara tricuspadata Dejean, 1831 – Biodivnap
Amara saphyrea Dejean, 1828 – égeres, legelő, Biodivnap
Amara anthobia A. Villa et G. B. Villa, 1833 – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, almás,
Amara nitida Sturm, 1825 – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, KUTASI&SÁGHY 2002
Amara ovata (Fabricius, 1792) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, MD/1, égeres, Biodivnap
Amara similata (Gyllenhal, 1810) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, legelő, Biodivnap
Amara familiaris (Duftschmid, 1812) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, almás, égeres, legelő
Amara lucida (Duftschmid, 1812) – almás
Amara aenea (De Geer, 1774) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, almás, legelő
Amara curta Dejean, 1828 – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Amara communis (Panzer, 1797) – almás, legelő
Amara convexior Stephens, 1828 – MD/1, almás, égeres, legelő, Biodivnap
Amara lunicollis Schiødte, 1837 – almás, legelő
Amara equestris (Duftschmid, 1812) – almás

Amara aulica (Panzer, 1797) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Amara gebleri Dejean, 1831 – MD/1, egyelések
Anisodactylus signatus (Panzer, 1796) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Anisodactylus binotatus (Fabricius, 1787) – MD/1
Anisodactylus nemorivagus (Duftschmid, 1812) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, legelő
Diachromus germanus (Linnaeus, 1758) – Biodivnap
Parophonus maculicornis (Duftschmid, 1812) – almás, legelő
Parophonus dejeani (Csiki, 1932) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973 (*P. maculicornis*-ként),
 KÖDÖBÖCZ 2009
Harpalus calceatus (Duftschmid, 1812) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Harpalus rufipes (De Geer, 1774) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, MD/1, MD/2, almás, le-
 gelő, Biodivnap
Harpalus griseus (Panzer, 1797) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Harpalus dimidiatus (Rossi, 1790) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Harpalus rubripes (Duftschmid, 1812) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, KÖDÖBÖCZ 2009, al-
 más, legelő
Harpalus smaragdinus (Duftschmid, 1812) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Harpalus distinguendus (Duftschmid, 1812) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, Biodivnap
Harpalus quadripunctatus Dejean, 1829 – HEGYESSY&SZÉL 2002, égeres, Biodivnap
Harpalus atratus Latreille, 1804 – almás, égeres, Biodivnap
Harpalus luteicornis (Duftschmid, 1812) – almás
Harpalus latus (Linnaeus, 1758) – HEGYESSY&SZÉL 2002, MD/2, almás, égeres, Biodivnap
Harpalus xanthopus winkleri Schauburger, 1923 – HORVATOVICH 1992, égeres
Harpalus serripes (Quensel, 1806) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, almás
Harpalus subcylindricus Dejean, 1829 – Biodivnap
Harpalus picipennis (Duftschmid, 1812) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Harpalus tardus (Panzer, 1797) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, MD/1, almás, égeres, lege-
 lő, Biodivnap
Ophonus azureus (Fabricius, 1775) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Ophonus nitidulus Stephens, 1828 – MD/1, almás, égeres, legelő, Biodivnap
Ophonus gammeli (Schauburger, 1932) – almás
Ophonus puniticollis (Paykull, 1798) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Ophonus melleti (Heer, 1837) – égeres
Ophonus rufibarbis (Fabricius, 1792) – almás, égeres, Biodivnap
Ophonus schaubergerianus Puel, 1937 – almás
Stenolophus skrimshiranus Stephens, 1828 – Biodivnap
Stenolophus teutonius (Schränk, 1781) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Stenolophus abdominalis persicus Mannerheim, 1844 – Biodivnap
Stenolophus mixtus (Herbst, 1784/85) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, Biodivnap
Acupalpus elegans (Dejean, 1829) – Biodivnap
Acupalpus exiguus (Dejean, 1829) – Biodivnap
Acupalpus luteatus (Duftschmid, 1812) – Biodivnap
Acupalpus maculatus Schaum, 1860 – Biodivnap
Acupalpus parvulus (Sturm, 1825) – Biodivnap
Anthracus consputus (Duftschmid, 1812) – Biodivnap
Bradycellus caucasicus (Chaudoir, 1846) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, almás, égeres

Chlaenius nigricornis (Fabricius, 1787) – MD/1, Biodivnap
Oodes helopioides (Fabricius, 1792) – Biodivnap
Oodes gracilis A. Vil la et J. B. Vil la, 1833 – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973, Biodivnap
Licinus hoffmannseggii (Panzer, 1803) – égeres
Licinus depressus (Paykull, 1790) – almás
Badister unipustulatus Bonelli, 1813 – Biodivnap
Badister bullatus (Scrank, 1798) – MD/1, almás, égeres, legelő
Badister meridionalis Puel, 1925 – Biodivnap
Badister lacertosus Sturm, 1815 – HEGYESSY&SZÉL 2002, MD/1, almás
Badister sodalis (Duftschmid, 1812) – Biodivnap
Badister dilatatus Chaudoir, 1837 – Biodivnap
Panagaeus bipustulatus (Fabricius, 1775) – almás, legelő
Lebia chlorocephala Hoffmann, 1803 – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Demetrias imperialis (Germar, 1824) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Demetrias atricapillus (Linnaeus, 1758) – (Hódos-ér-völgy) TÓTH 1973
Microlestes maurus (Sturm, 1827) – almás,
Syntomus obscuroguttatus (Duftschmid, 1812) – Biodivnap
Syntomus pallipes (Dejean, 1825) – almás
Syntomus truncatellus (Linnaeus, 1761) – almás
Drypta dentata (Rossi, 1790) – almás

2. kép: Dunántúli vízfutrinka (*Carabus nodulosus*) (fotó: Kutasi Cs.)

Az újabban gyűjtött ritka fajok jellemzése:

***Carabus nodulosus* Creutzer, 1799 – dunántúli vízfutrinka (2. kép)**

A Dunántúl hegy- és dombvidékein szórányosan előforduló, védett futóbogár faj, melyet csak kis egyedszámokban, főként patakmenti égerligetben gyűjtöttek (SZÉL et al. 2007).

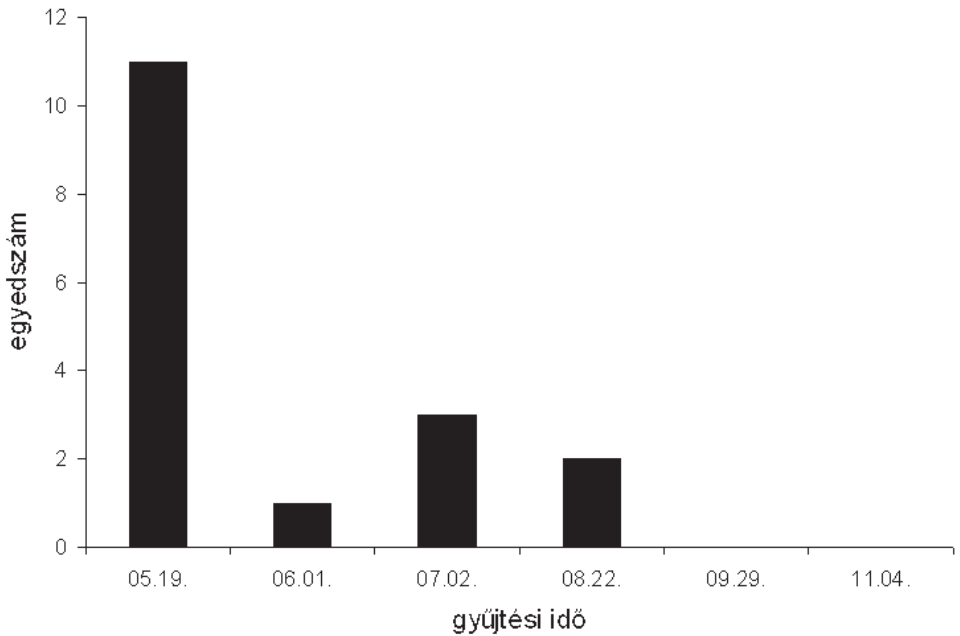
A Bakonyból, már 1946-ban közlik (Zala-Tapolca) (CSIKI 1946), később TÓTH (1973) még Ugodról ismerteti (Som-berek-séd). Porvai adatát HEGYESSY és SZÉL (2002) publikálja. A Bakonyi Természettudományi Múzeum gyűjteményében a legtöbb példány Porváról származik a Hódos-ér-völgyéből, illetve a Felső-erdőből. Ezen kívül még Bakonybélben a Tiszta-víz-forrás mellett és a Gerence partján fogták. Adatai alapján főként az Északi-Bakony égerligeteinek jellegzetes, általában ritka faja.

A hazai példányok nagy részét a téli-kora tavaszi időszakban kéregezéssel gyűjtötték. Ezen kívül a vízben álló fadarabok forgatásával, vagy a patakparti árterületen parttaposással és talajcsapdával is fogható.

Porván a Szőlő-hegy alatti égeresben talajcsapdával fogtam több példányt. A futrinkát csak azok a csapdák gyűjtötték, melyek nagyon közel voltak lehelyezve a vízhez. Ezeket a csapdákat az esőzések után megáradt patak könnyen elmosta. Az égeresben 2008. április 11-től novemberig üzemeltettem a csapdákat, a példányok zömét május 19-ig fogtam, de kisebb számban egészen augusztus végéig sikerült gyűjteni (1. ábra). Ez a tavaszi aktivitású faj a Biodiverzitás Napon az égeres árterületén parttaposással is megkerült (3. kép).

3. kép: A dunántúli vízfutrinka (*Carabus nodulosus*) élőhelye a Hódos-ér völgyében (fotó: Kutasi Cs.)

1. ábra: A *Carabus nodulosus* rajzásdinamikája égeresben (Porva, 2008)

***Amara fulvipes* (Audinet - Serville, 1821) – nagy közfutó**

Ennek a hazánkban ritka, melegkedvelő fajnak csak néhány adatát ismerjük mind a Középhegységből, mind az Alföldről (SZÉL & HEGYESSY 1996, NAGY et al. 2004). Újabban a Tiszántúli területek kutatása során a Nagy-Sárréten több helyen is gyűjtötték. Löszgyepben és ecsetpázsitos réten is jelentős példányszámban fogták (TALLÓSI & BORUZS 2005).

Zirci adata a Bakonyból már a Fauna Regni Hungariae-ben szerepel (KUTHY 1897), azóta azonban csak Porváról került elő. Szépalmapusztán a ligetes felhagyott almaültetvényben fűhálózással sikerült gyűjteni három példányt 2005. május végén. További négy példány a Hódos-ér menti legelőn talajcsapdázzal került elő június hónapban.

***Amara lunicollis* Schiødte, 1837 – sötétcsápú közfutó**

Ennek a hazánkban szórványos előfordulású, de a Kárpátokban több helyen megtalálható fajnak magyarországi adatait SZÉL (1996) összegezte, azóta a Kis-Balatonról is megkerült (SÁGHY et al. 2003). A Bakonyból eddig csak Hárskútról, felhagyott almaültetvényből közölték (KUTASI et al. 2004). Az ültetvény Ráktanyán, 500 méter magasan, bükkösök közelében található, itt több éven keresztül gyűjtöttem talajcsapdával. Ebben a ligetes, néhol becserjesedett ültetvényben néhány példányt sikerült gyűjteni főként júniusban és júliusban. Nyirádon legelőerdőben 2008-ban talajcsapdával pedig mindössze egy példányt fogtam.

Porván szintén idős, felhagyott almaültetvényből került elő talajcsapdával. Összesen két példányt fogtam májusban és júniusban. A Hódos-ér menti legelőről pedig egyetlen példányt került elő júniusban, szintén talajcsapdával.

***Harpalus xanthopus winkleri* Schaubeger, 1923 – sárgalábú Winkler-futó**

Hazánkban mind a hegy-, mind a síkvidéki területeken elterjedt, szórványosan előforduló, ritka faj, amely főként homokos területek erdei társulásaiban fordul elő. Biztos magyarországi adatait SZÉL (1996) összegezte, azóta az Alföldről (KÖDÖBÖCZ 2007) és a Dél-Dunántúlról is megkerült (BÉRCES 2003, KUTASI & SÁR 2010).

HORVATOVICH Sándor 1992-ben Magyarország faunájára új taxonként publikálta Porváról, azóta a Bakonyból több adatát nem is közölték. A Bakony homokterületeiről a Fenyőfői Ősfenyvesből mindössze egy példány került elő 2001-ben. Bakonygyiróton homokos almaültetvényt övező akácosban két év alatt hat példányt gyűjtöttem. Ezen az élőhelyen a *Carabus marginalis*-szal együtt fordult elő (KUTASI 2004). Veszprémben a Tekerés-völgyben található Ördög-szikla alatti gyertyánosban 2008-ban, májusban és júniusban 9 példányt fogtunk talajcspadával. Porván pedig a Szőlő-hegy alatti égeresből került elő júniusban 2 példány talajcspadázással.

A fenti adatok alapján a Bakonyban a sárgalábú Winkler-futót négy településről ismerjük. Új lelőhelyein kizárólag erdei élőhelyeken (akácosban, fenyvesben, tölgyesben és égeresben), májusban és júniusban talajcspadázással gyűjtötték.

Köszönetnyilvánítás

A porvai Biodiverzitás Nap szervezéséért Kovács Tibornak szeretnék köszönetet mondani. Köszönet a rendezvény résztvevőinek, akik más taxonok vizsgálata során begyűjtött futóbogarakat eljuttatták hozzám. Ezirányú tevékenységéért különösen Farkas Sándornak, Rozner Istvánnak, Rozner Györgynek, Podlussány Attilának és Kondorossy Elődnek tartozom köszönettel, Szél Győzöt pedig a kéziratához fűzött fontos kiegészítésekért illeti köszönet. Köszönöm Ködöböcz Viktornak, hogy a Mátra Múzeum Agonum-anyagának revíziója után a bakonyi adatokat rendelkezésemre bocsátotta.

Irodalom

- BÉRCES, S. (2003): Futóbogár-közösségek (Coleoptera: Carabidae) természetvédelmi célú vizsgálata a Dráva mentén – Természetvédelmi Közlemények **10**: 73-83.
- CSIKI, E. (1946): Die Käferfauna des Karpaten-Beckens I. – In: TASNÁDI-KUBACSKA A. (ed.): Naturwissenschaftliche Monographien, IV. Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest, 792 pp.
- HEGYESSY, G. & SZÉL, GY. (2002): A Mátra Múzeum bogárgyűjteménye, Carabidae (Coleoptera) – Folia Historico-Naturalia Musei Matraensis **26**: 189-220.
- HORVATOVICH, S. (1992): The small populations of Carabidae in Hungary I. The species with one locality – A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve **36**: 9-11.
- KÖDÖBÖCZ, V. (2007): Az Északkeleti-Alföld futóbogár faunája és állatföldrajzi kapcsolatai – Doktori értekezés, Debreceni Egyetem Természettudományi Kar pp. 289.
- KÖDÖBÖCZ, V. (2009): A Nyíregyházi Főiskola futóbogár-gyűjteménye (Coleoptera: Carabidae) – Folia Historico-Naturalia Musei Matraensis **33**: 127-131.

- KUTASI, Cs. (2004): A szegélyes futrinka (*Carabus marginalis decorus*) előfordulása a Bakonyban – Természetvédelmi Közlemények **11**: 281-284.
- KUTASI, Cs., MARKÓ, V. and BALOG, A., (2004): Species composition of carabid (Coleoptera: Carabidae) communities in apple and pear orchards in Hungary – Acta Phytopathologica et Entomologica Hungarica **39** (1-3), 71-89. p.
- KUTASI, Cs. & SÁGHY, Zs. (2002): A Bakony faunájára új és ritka bogárfajok (Coleoptera) – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis **19**: 43-52.
- KUTASI, Cs. & SÁR, P. (2010): Futóbogarak a kétújfalui vörös tölgyesből (Baranya megye) (Coleoptera: Carabidae) – e-Acta Naturalia Pannonica **1**: 199-204.
- KUTASI, Cs. & SZÉL, Gy. (2000): A vértesi Majkpuszta környékének futóbogarai (Coleoptera: Carabidae) – Folia entomologica hungarica **61**: 282-295.
- KUTHY, D. (1897): Coleoptera – In: PASZLAVSZKY J. (ed.): A Magyar Birodalom Állatvilága (Fauna Regni Hungariae) – A Királyi Magyar Természettudományi Társulat, Budapest pp. 213.
- NAGY, F., SZÉL, Gy., VIG, K. (2004): Vas megye futóbogár-faunája (Coleoptera: Carabidae) – Praenorica Folia historico-naturalia **7**: 1-235.
- SÁGHY, Zs., TAKÁCS, A., FARKAS, I. & MOLNÁR, Cs. (2003): Faunisztikai vizsgálatok futóbogarakon (Coleoptera, Carabidae) a Kis-Balaton területén – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis **20**: 113-124.
- SZÉL, Gy. (1996): Rhyssodidae, Cicindelidae and Carabidae (Coleoptera) from the Bükk National Park – In: MAHUNKA, S. (ed.): The Fauna of the Bükk National Park II. Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest, 159-222. p.
- SZÉL, Gy., RETEZÁR, I., BÉRCES, S., FÜLÖP, D., SZABÓ, K. & PÉNZES, Zs. (2007): Magyarország futrinkái. In: A Kárpát-medence állatvilágának kialakulása – Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest 81-106 p.
- TALLÓSI, B. & BORUZS, A. (2005): A Nagy-Sárrét néhány jellegzetes természetközeli gyep-területének futóbogarairól (Coleoptera, Carabidae) – A Puszta 2004-**1/21**: 9-20.
- TÓTH, L. (1973): A Bakony hegység futóbogár-alkatú faunájának alapvetése (Coleoptera: Cicindelidae et Carabidae) – A Veszprém megyei Múzeumok Közleményei **12**: 275-351.

Received March 31, 2010

Accepted May 20, 2010